

**Eskilstuna
kommun**

Rutiner för polisanmälan om brott och anmälan till socialtjänsten när barn far illa

Antagna av barn- och utbildningsnämnden den 20 december 2007, reviderade 22 april 2010

1. Bakgrund

I rapporten *Ordningsregler för en trygg och lärande skolmiljö* (2006) konstaterade Skolverket att det idag inte finns någon laglig skyldighet för skolan att polisanmäla en elev som har begått ett brott. Det finns heller inte några nationella föreskrifter som anger om, hur eller när polisen ska kopplas in. Den enda reglering som finns är anmälningsplikten enligt socialtjänstlagen 4 kap § 1, vilken gäller alla som anställda inom barnomsorg och skola¹. Mot bakgrund av detta framförde skolverket ett önskemål om att landets kommuner ska ta fram riktlinjer som anger hur skolan ska agera när ett brott begåtts. Skolverkets önskemål hördes av kommunens brottsförebyggande råd (BRÅ Eskilstuna) som under våren 2007 gav barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att utarbeta rutiner för Eskilstunas skolor.

Rutinerna har därefter tagits fram av barn- och utbildningsförvaltningen i samarbete med ett flertal berörda intressenter: Åklagarmyndigheten har rådfrågats i de delar som rör de juridiska aspekterna, avsnittet som behandlar socialtjänstens agerande har tagits fram i samarbete med arbetsmarknads- och familjeförvaltningen. Även polisen och Torshälla stads förvaltning har under arbetets gång inkommit med synpunkter som införlivats i dokumentet. I remissförfarandet framkom önskemål från bland annat socialtjänsten att rutinerna skulle utvidgas till att även omfatta socialtjänstens rutiner vid anmälan om när barn far illa. Detta önskemål har barn- och utbildningsförvaltningen följt.

Rutinerna har tagits fram med barnens bästa i blickfånget; ett snabbt och konsekvent agerande från skolans och socialtjänstens sida är nämligen oerhört viktigt för det enskilda barnets säkerhet: Särskilt i de krissituationer som detta dokument behandlar.

Rutinerna har reviderats 2010 i samband med en uppföljning av rutinernas effekt. För att undersöka rutinernas effekt genomfördes fokusgrupper med förskolechefer och rektorer från grundskola och gymnasieskola. Dessutom genomfördes samtal med företrädare för polisens ungdomsrotel och socialtjänsten. Detta utmynnade i ett antal förslag till förändringar och förtydliganden.

Varför rutiner?

Dessa rutiner ska ses som ett stöd i skolornas arbete när det uppstår hot, våld eller andra brottsliga gärningar. Rutinerna syftar också till att skapa ett gemensamt synsätt på, och ett väl genomtänkt förhållningssätt till, vad som motiverar en polisanmälan och vem som faktiskt anmäler. Rutinerna tydliggör också hur socialtjänsten agerar vid en anmälan från förskola/skola. Slutligen klargörs ansvaret att anmäla även till socialtjänst, både vad gäller den som utsatts för ett misstänkt brott och den som misstänks för brottet ifråga (då båda kan ha behov av hjälp enligt socialtjänstlagen). Framtagandet av rutinerna kan också ses som ett led i arbetet med att förbättra samverkan mellan förskolan/skolan och socialtjänsten.

Avgränsningar

Rutinerna avgränsar sig till sådana handlingar som kan leda till en polisanmälan eller anmälan till socialtjänsten. När det gäller polisanmälan avser rutinerna enbart skolor, medan rutinerna för anmälan till socialtjänst avser både skolor och förskolor. Rutinerna ersätter därför inte de enskilda skolornas ordningsregler eller andra handlingsplaner som tar upp hot- och våldsproblematiken i en vidare bemärkelse. Rutinerna avgränsar sig även till Eskilstunas kommunala skolor och förskolor. När det i fortsättningsvis talas om ”skolan/förskolan” eller ”skolorna/förskolorna” är det alltså de kommunala skolorna/förskolorna som avses.

¹ Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårigs skydd.

2. Rutiner för polisanmälan om brott

Två huvudregler för Eskilstunas skolor:

- I Brottsliga handlingar ska aldrig accepteras
- II Skolan ska göra en bedömning av polisanmälan av brott som utförs i eller i anknytning till skolan i varje enskilt fall, och då särskilt ta hänsyn till barns bästa och den misstänkta elevens ålder

Vad menas med brott?

Med brottsliga handlingar avses här i första hand stölder, skadegörelse, våld, hot, hets mot folkgrupp, narkotikainnehav, lagning eller vapeninhav. Inom ramen för begreppen våld och hot om våld avses kränkningar som innebär betydande risk för fysisk eller psykisk skada. Från brottsbalken har vi hämtat följande förklaringar:

- **Misshandel** kan föreligga då någon uppsåtligen tillfogar en annan person skada eller smärta (Brottsbalken 3:5)
- **Grov misshandel** föreligger då misshandeln är svår eller livsfarlig eller särskilt hänsynslös. Likaså kan misshandeln betecknas grov om flera personer attackerar en ensam individ eller om någon sparkar på en försvarslös person (Brottsbalken 3:6)
- **Olaga hot** kan föreligga då någon uppsåtligen med tillhygge eller ord framkallar allvarlig fruktan för personlig säkerhet eller egendom (Brottsbalken 4:5)
- **Ofredande** kan bestå av knuffar, fasthållande, kastande av föremål mot någon och dylikt. Likaså att genom skrik, tillmälen eller åtbörder som allvarligt kränker en annan person (Brottsbalken 4:7)
- **Sexuellt ofredande** föreligger då någon sexuellt berör ett barn under 15 år eller förmår barnet att företa eller medverka i någon handling med sexuell innebörd. Detsamma gäller den som blottar sig för någon på ett sätt som är ägnat att väcka obehag eller annars genom ord eller handlande ofredar en person på ett sätt som är ägnat att kränka personens sexuella integritet. (Brottsbalken 6:10)
- **Stöld, rån och andra tillgreppsbrott** består av att någon med uppsåt och utan lov tar vad som tillhör någon annan för att själv tillägna sig det. (Brottsbalken 8:1)
- **Skadegörelsebrott** föreligger då någon förstör eller skadar egendom, fast eller lös, till men för annans rätt därtill. (Brottsbalken 12:1).

Underlåtelse att anmäla brott

Vissa kategorier av brott är enligt brottsbalkens 23:e kapitel sådana att det finns en lagstadgad skyldighet att anmäla/avslöja dessa om detta kan ske utan fara för en själv eller ens närmaste.

Vad som ska anmälas eller avslöjas är så kallade *brott som är å färde*. Ett brott som har kommit till fullbordan är i regel inte längre å färde. Anmälnings- och avslöjandeskyldigheten gäller alltså endast medan brottet pågår. De mest allvarliga brotten såsom mord eller liknande konstituerar ett sådant ansvar.

Från ett skolperspektiv är några exempel på brott där underlåtenhet att anmäla/avslöja är straffbart:

- Grov misshandel
- Olaga frihetsberövande
- Våldtäkt
- Våldtäkt mot barn
- Rån

- Grov skadegörelse

Vad anmäls?

Skolans utgångspunkt är brottsliga handlingar aldrig ska accepteras. De brott som definieras i brottsbalken är brott också om de begås av personer under 15 år, trots att målet inte behandlas i domstol och inget straff döms ut. Ansvaret för åtgärder från samhällets sida när en icke straffmyndig begått ett brott vilar på de sociala nämnderna. Detta hindrar inte polisen från att utföra brottsutredningar om det finns särskilda skäl för detta.² För att genomföra utredningar av barn under 12 år krävs synnerliga skäl. Att gärningsmannen ännu inte fyllt 15 år utgör alltså inget absolut hinder för skolan att göra en polisanmälan. Det kan finnas preventiva skäl att polisanmäla en gärningsman som inte fyllt 15 år.

Samtidigt är det inte alltid förenligt med barns bästa att polisanmäla alla händelser som kan utgöra brott, särskilt inte när det gäller barn i de yngre åldrarna. En polisanmälan kan i vissa lägen försvåra skolans arbete utifrån likabehandlingsplanen. En polisanmälan medför även ett merarbete för skola, polis och socialtjänst, vilket sällan är meningsfullt i de fall där det är klart att en utredning inte kommer att inledas. Om skolan misstänker att en elev far illa ska anmälan göras direkt till socialtjänsten. Av dessa anledningar är det skolans huvudregel att skolan ska göra en bedömning av polisanmälan av brott som utförs i eller i anknytning till skolan i varje enskilt fall, och då särskilt ta hänsyn till barns bästa och den misstänkta elevens ålder. Om rektor är osäker om vad som gäller, kontakta chefen för polisens ungdomsrotel (gäller brottsmisstankar mot elev) eller förvaltningens personalenhet (gäller brottsmisstankar mot personal) för att rådgöra.

Vid en polisanmälan ska skolan inte vidta några former av utredningsåtgärder som kan anses ligga inom polisens verksamhetsområde eftersom det riskerar att störa pågående förundersökning. Skolan ska göra det som krävs för att hantera situationen på skolan enligt arbetsmiljölag och likabehandlingsplan.

Vem anmäler?

Brott begångna av elever

När den brottsliga handlingen utförts av en straffmyndig elev/elever ska anmälan i första hand göras av rektor, i andra hand av den person som biträder denne. Det är också rektor som bedömer om en anmälan bör göras. I akuta lägen och då ingendera av denna personal finns tillgänglig ska den i personalen som bevittnat brottet göra anmälan. Skolan kan anmäla en händelse även i de fall då målsägaren själv, av olika skäl, avstått från att anmäla händelsen.

Brott begångna av personal

Vid händelse av att en brottslig handling utförts av någon i personalen (hot eller våld mot en elev eller kollega, alternativt tillgreppsbrott eller skadegörelse) är det inte rektor utan förvaltningens personalchef som ska polisanmäla händelsen.³

Övriga

Brott kan naturligtvis utföras av betydligt fler än enbart elever och personal, exempelvis föräldrar eller andra personer som tillfälligt besöker skolan. I dessa fall är det rektor alternativt biträdande rektor som ska polisanmäla händelsen.

Tabell 1. Vem anmäler?

Misstänkt gärningsman	Anmäler
Elev över 15 år	Rektor
Elev under 15 år	Rektor

² Det är enligt Lagen (1964:167) med särskilda bestämmelser om unga lagöverträdare (LUL) barnets bästa som ska ligga till grund för bedömningen om en polisutredning ska genomföras eller inte.

³ Se även barn- och utbildningsförvaltningens delegationsordning 3.3.17.

Skolpersonal	Personalchef
Övriga Exempelvis föräldrar eller tillfälliga besökare	Rektor

Hur sker anmälan?

Anmälan om brott kan ske på olika sätt beroende på vilken typ av brott det gäller.

- Anmälan om stöld görs via polisens webbsida [Polisanmälan via internet - Utsatt för brott - www.polisen.se](#).
- Anmälan om klotter och skadegörelse görs antingen på telefonnummer 114 14 eller med e-post till eskilstuna-klotter.sodermanland@polisen.se genom den blankett som finns bifogad till anvisningarna.
- Anmälan om övriga brott görs på telefonnummer 114 14. En blankett finns bifogad som kan användas som underlag inför samtalet. Undvik att ringa på morgnar och vid lunchtid, då belastningen är som störst och det kan förekomma väntetider.
- Vid akuta, allvarliga händelser görs anmälan via telefonnummer 112.

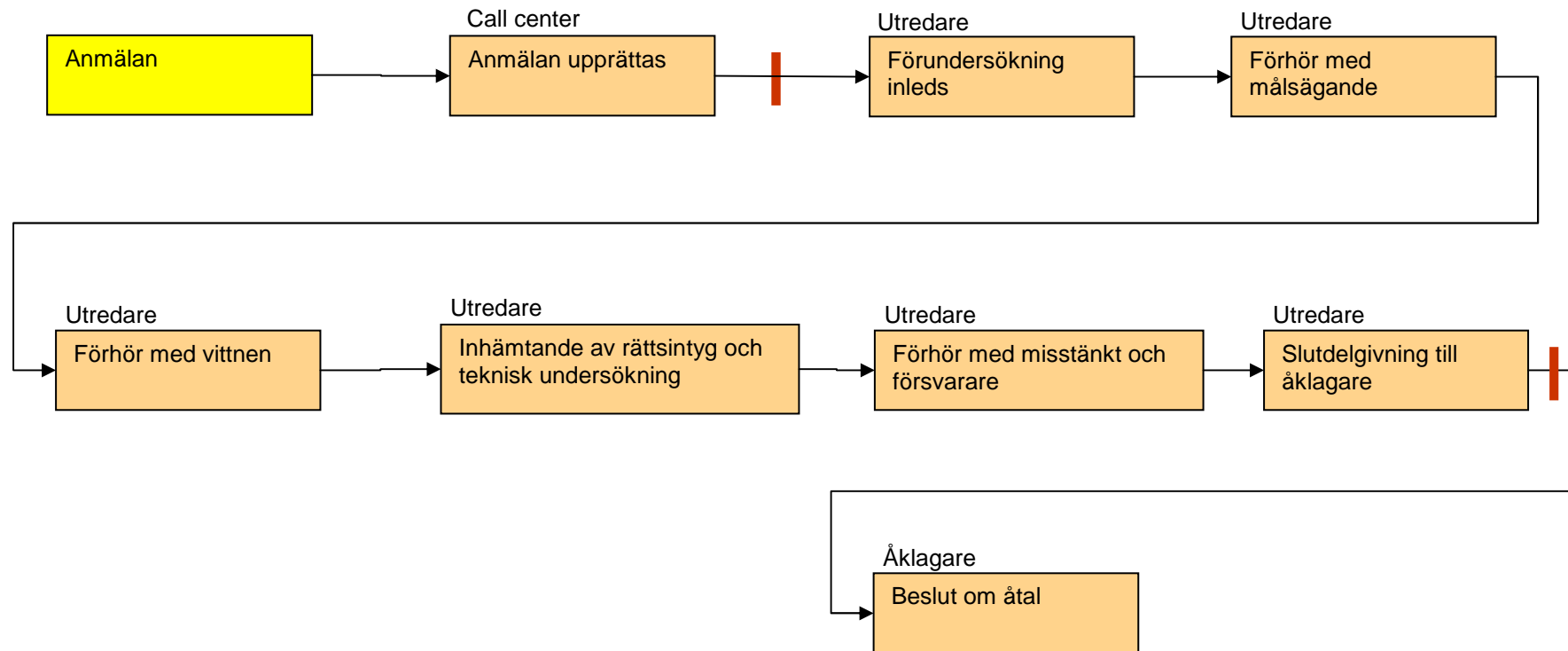
Anmälan bör inte göras per fax eller per telefon direkt till en utredare. Vid anmälan av elev under 18 år ska vårdnadshavare meddelas.

Skolans förebyggande arbete

Varje skola är enligt lag skyldig att upprätta en *likabehandlingsplan* som bland annat ska innehålla en beskrivning av hur verksamheten arbetar för att förebygga och förhindra, upptäcka och utreda trakasserier, diskriminering och kränkande behandling.

Likabehandlingsplanen ska även innehålla en redovisning av vilka förebyggande åtgärder som vidtagits av skolan samt vilka åtgärder som kommer att vidtas då en hot- eller våldssituation uppstår. Det är särskilt viktigt att handlingsplanerna innehåller en tydlig ansvarsfördelning i samband med en akut händelse.

Handläggning av polisanmälan

3. Rutiner för anmälan till socialtjänsten när barn far illa

Myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt andra myndigheter inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten är skyldiga att genast till socialnämnden anmäla om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till en underårings skydd. Samverkan mellan skola/förskola, socialtjänst och föräldrar syftar till barnets bästa.

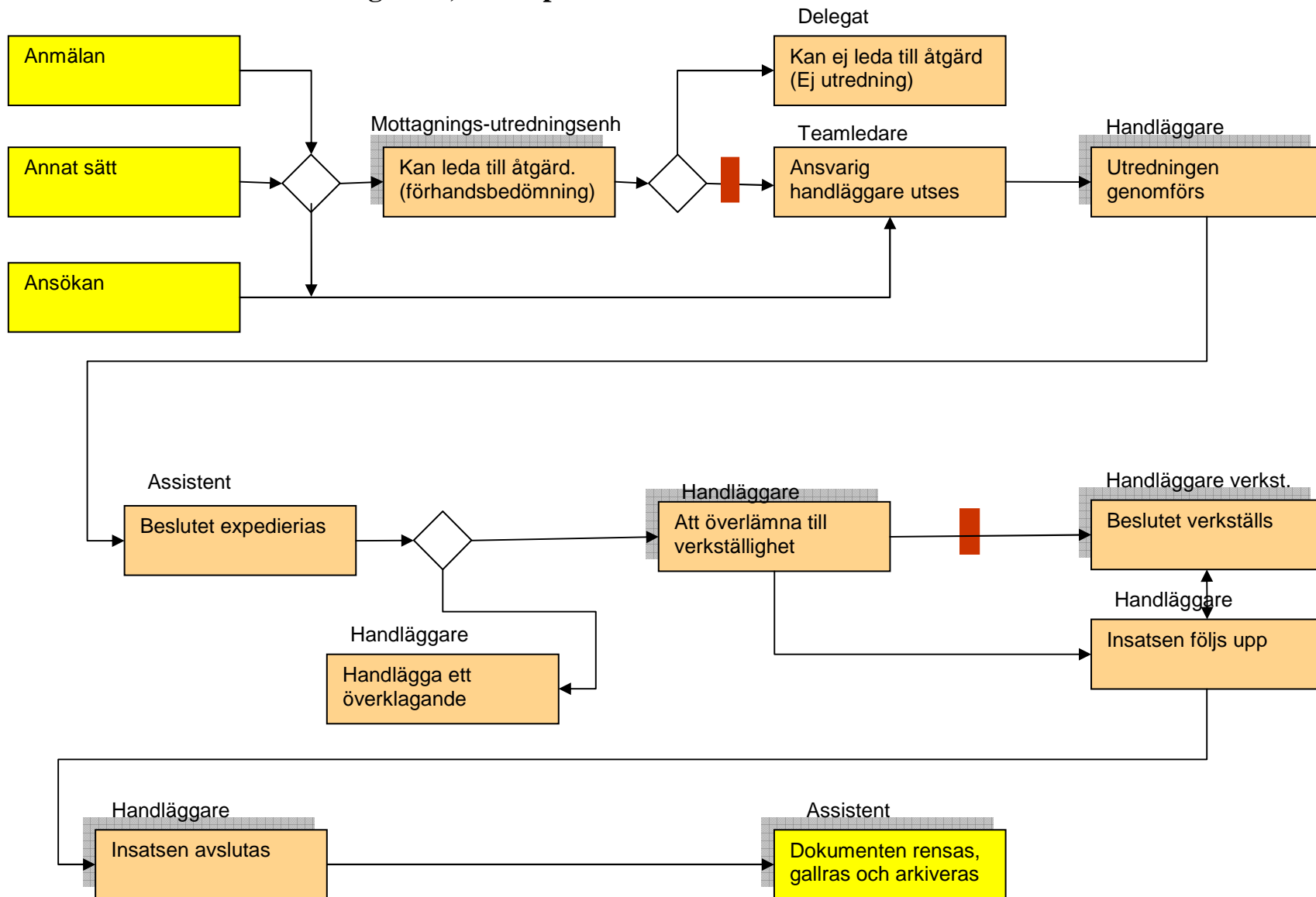
Socialtjänstens rutiner vid en anmälan om att barn far illa

Socialtjänstens rutiner vid anmälan enligt Socialtjänstlagen 14 kapitel 1 § från förskola/skola:

- Rådfrågning i ett inte namngivet ärende görs till socialsekreterare på Mottagningsenheten för arbetsmarknads- och familjeförvaltningen respektive Torshälla Stads förvaltning beroende på var barnet/barnen hör hemma.
- I de fall där skolan/förskola gör en anmälan kontaktas Mottagningsenheten, för att i första hand muntligt informera om situationen. Den muntliga informationen kompletteras snarast med skriftlig information. Innan anmälan görs ska föräldrar/vårdnadshavare informeras. Anmälan görs av rektor/förskolechef. Vid misstankar om brott såsom sexuella övergrepp eller misshandel anmäls de som ovan. Socialtjänsten tar beslut om eventuell polisanmälan. I dessa fall kontaktas inte föräldrarna av anmälaren innan anmälan. Skolan/förskolan får skriftligt meddelande om att anmälan inkommit samt vem som är ansvarig.
- Socialtjänsten gör en förhandsbedömning om utredning ska inledas eller inte. I samband med denna genomförs ett möte med skola/förskola och familjen. Skola/förskola kallar till mötet, som socialtjänsten sedan håller i och som bör komma till stånd inom kort tid från anmälan. Socialtjänsten kan ge råd om vilka som bör vara med på mötet. Det är angeläget att anmälade personal finns med vid första träffen med berörd familj för att kunna redogöra för skolans/förskolans kunskap och oro omkring barnet. Detta är också viktigt för att få ett så gott samarbetsklimat som möjligt omkring barnet. Här kan också tider göras upp för gemensam uppföljning under förutsättning att familjen samtycker till detta. Om en utredning inte inleds, ska detta meddelas anmälaren.
- Vid inledd utredning enligt Socialtjänstlagen 11 kap 1 § inhämtas uppgifter från bland annan skolpersonal. Svaren kan inhämtas muntligt, men också skriftligt via en BBIC (Barns Behov i Centrum) frågemanual för barn upp till 18 år. Om personal får kännedom om ny information som är relevant för utredningen under utredningens gång, bör detta meddelas socialtjänsten skriftligt.
- Av socialtjänstlagen framgår det att en utredning ska genomföras skyndsamt men får fortgå som längst fyra månader. Under utredningstiden har socialtjänsten att ta ställning till om barnet har behov av skydd och/eller hjälp. Samt om de eventuella förslagen på insatser kan ges på frivillig väg och/eller i överenskommelse med föräldrarna. Sedan tas ställning till avslut eller förslag på insatser.
- Om föräldrarna inte samtycker till den vård eller de insatser som socialtjänsten föreslår görs ett övervägande om tvångsvård med stöd av Lagen om vård av unga (LVU) är lämplig. Om svårigheterna inte är så omfattande att ett omhändertagande är befogat, så måste kontakten med föräldrarna avslutas. Om utredning efter anmälan från skola/förskola avslutas utan åtgärd, ska utredaren informera anmälaren om detta.
- Om skola/förskola får förnyad anledning till oro över barnets situation efter att en utredning avslutats utan åtgärd, ska en ny anmälan göras. Vid denna anmälan ska även den tidigare anmälan noteras.

När det gäller informationsinsatserna lyder socialtjänsten under sträng sekretess. Sekretesslagstiftningen omöjliggör för socialsekreterarna att ge skolan/förskolan information om vad som framkommit i utredningen och vad som beslutas utan vårdnadshavarens (eller elev över 18 år) samtycke, om inte socialtjänsten efter menprövning bedömer att en uppgift kan lämnas utan hinder av sekretess. Skola/förskola kan dock under utredningstiden rådgöra med socialtjänsten om frågor som berör det dagliga arbetet.

Utreda och besluta enligt SoL, huvudprocess

4. Stöd för brottsoffer

Nedan presenteras olika former av brottsofferstöd, med inriktning på Eskilstuna kommun dit skolan kan vända sig för att få stöd.

Stödcenter för unga brottsoffer

Stödcentrum för unga brottsoffer är ett samarbete mellan Eskilstuna kommun och Polisen. Verksamheten vänder sig till ungdomar upp till 20 år som drabbats av olika brott mot person, exempelvis rån, misshandel, ofredande och övergrepp i rättsak. Syftet är att hjälpa och stödja ungdomarna samt förebygga att gärningsmännen fortsätter begå brott. En betydelsefull faktor för "Stödcenters" arbete är samarbetet med polisen. "Stödcenter" bedrivs av socialarbetare (socionomer) på polishuset i Eskilstuna. Stödcenter erbjuder bland annat stödsamtal och praktiskt hjälp och förberedelse inför rättegången. Vid anmälan till polis eller socialtjänst som innefattar ett brott vidarebefordrar de information till Stödcentrum, som i sin tur kontaktar brottsoffret. Stödcentrum kan även kontaktas direkt av skolan på e-postadress ungabrottsoffer@eskilstuna.se eller telefon 016-710 1591.

Medlingsverksamheten

Medlingens grundtanke är att ett möte skall äga rum mellan en ung person som begått brott och den person som drabbades av brottet. Mötet sker, med en opartisk medlare och ger en möjlighet för parterna att tillsammans prata om det som hänt. Medling kan passa för många typer av brott som skadegörelse, stöld och misshandel, där gärningsmannen är upp till 21 år. Även icke straffmyndiga – under 15 år – kan delta i medling eftersom medling inte är jämförbart med rättegång. Vid en polisanmälan frågar polisen målsägande och misstänkt om de vill att uppgifter ska lämnas till medlingsverksamheten, som i så fall initierar ett förmöte. Skolan kan vid svåra konflikter kontakta medlingsverksamheten för att diskutera eventuell insats. Medlingsverksamheten kontaktas via e-post medlingsverksamheten@eskilstuna.se eller telefon 016-710 1740.

Mall för polisanmälan om brott

Brott anmäls normal per telefon 114 14. Nedanstående är en hjälp att ta fram alla relevanta uppgifter inför samtalet.

Anmälare

Namn: _____

Personnummer: _____

Befattning: _____

Arbetstelefon: _____

Mobiltelefon: _____

Målsägande

Namn: _____

Personnummer: _____

Adress: _____

Befattning: _____

Telefon: _____

Mobiltelefon: _____

Telefon till föräldrar/vårdnadshavare (alla aktuella nummer): _____

Vittne

Namn: _____

Personnummer: _____

Adress: _____

Befattning: _____

Telefon: _____

Mobiltelefon: _____

Telefon till föräldrar/vårdnadshavare (alla aktuella nummer): _____

Misstänkt

Namn: _____

Personnummer: _____

Adress: _____

Befattning: _____

Telefon: _____

Mobiltelefon: _____

Telefon till föräldrar/vårdnadshavare (alla aktuella nummer): _____

Brott

Brottsplats: _____

Datum och tid/tidsram för brottet: _____

Händelseförlopp

Beskriv händelseförloppet och om möjligt hur de namngivna personerna varit inblandade:

Skador

Beskriv omfattning av person- och/eller materialskador. Vid personskada ska målsägande ombes uppsöka läkare för rättsintyg.

Foton

Foton skickas in separat. Det är önskvärt att skador finns dokumenterade med foton som bifogas anmälan.

Anmälan till socialtjänsten om barn som far illa

SoL kap 14, 1 §

Skicka blanketten till Mottagningsenheten i Eskilstuna eller Torshälla.

Anmälare

Namn	Befattning
Arbetsplats	Adress
Telefonnummer	Mobilnummer
Ni når oss på följande tider	E-post

Vilket barn/ungdom gäller anmälan

Namn	Personnummer
Adress	Postadress
Vårdnadshavare 1	Vårdnadshavares 1 telefonnummer (alla aktuella nummer)
Vårdnadshavare 2	Vårdnadshavares 2 telefonnummer (alla aktuella nummer)

Skriv ner berättelsen

- Vad är det som är anledningen till anmälan?
- Vad är det som gör att anmälan görs just nu? Tror du att det är akut fara för barnet/ungdomen?
- Vad har du själv sett och hört?
- Vad har du fått berättat för dig? Av vem? När?
- Vad är det i detta som gör dig mest orolig?
- Vad vet du om familjen? (skilda föräldrar, gemensam vårdnad, var bor barnet, eventuella syskon)

Plats för din berättelse OBS! Rutan växer när du skriver

Om det rör sig om en specifik händelse

- Vad hände?
- Vilket datum, vilken tid på dygnet inträffade händelsen?
- Var hände det?
- Har händelsen upprepats eller har liknande händelser inträffat tidigare? När?
- Finns det fler som sett eller känner till samma sak?
- Hur var barnets/ungdomens reaktion?

Plats för din berättelse OBS! Rutan växer när du skriver

Tidigare anmälningar

- Har någon anmälan gjorts tidigare om barnet eller något syskon?
- När gjordes anmälan?
- Vad var orsaken till den tidigare anmälan?

Plats för din berättelse OBS! Rutan växer när du skriver

Övriga uppgifter

Vilken relation har anmälaren till den anmälda familjen/personen?
Hur länge har du känt den aktuella familjen/personen?
Ar föräldrarna informerade om att en anmälan kommer att göras?
Om så är fallet, hur mottogs informationen?
Ar barnet/den unge informerad om att en anmälan kommer att göras?
Om så är fallet, hur mottogs informationen?

Ort och datum

Underskrift

Namnförtydligande

POLISANMÄLAN FÖR SKADEGÖRELSE I FORM AV KLOTTER

MÅLSÄGANDE	
Org nummer	Telefon
Namn	Mailadress
Postadress	Besöksadress
ANMÄLARE	
Org nummer	Datum
Namn	Kontaktperson
Postadress	Telefon
BROTTSPLATS/TID	
Brottsplats	Brottsdatum
Tid, tidsintervall	
VITTNEN	
Namn	Postadress
Telefon	
BESKRIVNING AV SKADEGÖRELSE	
Läge	Utformning/ text
Färg	Omfattning
Antal fotografier som bifogats	
ERSÄTTNINGSAKPRÅK	
Saneringskostnad	Övriga kostnader
MÅLSÄGARINFORMATION	
Målsägaren vill bli underrättad om:	
☐ Att förundersökning inte ska inledas eller att inledd förundersökning ska läggas ned	
☐ Att åtal inte ska väckas	
☐ Tidpunkt för huvudförhandling i målet	
☐ Dom i målet	

När du fyllt i blanketten välj Arkiv – Skicka till - E-postmottagare
Skicka blanketten till klotter-eskilstuna.sodermanland@polisen.se